

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost:

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Fakultní nemocnice Hradec Králové
Psychiatrická klinika
Léčebna návykových nemocí v Nechanicích
Vaňhalova ul. 224, Nechanice 50315

tel: 495 800 951 fax: 495 441 105 internet: www.lfhk.cuni.cz/psych e-mail: LNN@fnhk.cz

Reforma psychiatrické péče v LNN Nechanice

Detailované pracoviště Psychiatrické kliniky (PK) Fakultní nemocnice Hradec Králové (FN HK) Léčebna návykových nemocí (LNN) Nechanice jako jediné zařízení v Královéhradeckém kraji poskytuje specializovanou středně dobou odvykací léčbu, a to nejen spádově, ale i pacientům z celé České republiky. Pacientům s látkovými i nelátkovými závislostmi poskytuje program režimové léčby závislosti v podmínkách terapeutické komunity se skupinovou terapií s integrovanými psychoterapeutickými přístupy zohledňujícím individuální potřeby pacienta. V roce 2018 se toto pracoviště zapojilo do procesu Reformy psychiatrické péče. V souladu s filozofií Reformy v podmínkách adiktologických psychiatrických léčeben/nemocnic se probíhající změny ani v LNN Nechanice netýkají redukce počtu lůžek s přesunem péče do vlastního prostředí pacienta (jak je tomu v ostatních psychiatrických nemocnicích), ale především jde o kvalitativní změny.

Léčebný program LNN Nechanice je kultivovaný týmem terapeutů více než 20 let od vzniku adiktologických lůžek v LNN Nechanice v r. 1996. Byl vystavěn na Skálovských přístupech s akcentem na režim, disciplínu a dodržování přísných pravidel léčby, v souladu s dobrou praxí ostatních adiktologických pracovišť v ČR i zahraničí. Postupným zapracováním odůvodněných pravidel ale také pravidel vzniklých na základě ojedinělých precedensů se léčebný režim stal složitým a komplikovaným. Sice se vyprofiloval terapeutický program s dobrou efektivitou léčby, ale narostl práh pro pacienty – takovýto režim zvládali pouze pacienti v kompenzovaném duševním i somatickém stavu a zároveň vysoce motivovaní k léčbě. Takoví pacienti ale tvoří menší část z těch, kteří se o ústavní léčbu závislosti zajímají. Převažují pacienti, kteří nemají své motivace ke změně a léčbě vyhraněné, nezvládají dodržovat pravidla, pokud jsou příliš přísná a potřebují více času na práci s motivací v úvodu léčby. Kombinace přísného režimu a chybějících informací o samotné existenci LNN Nechanice směřovaných k laické veřejnosti postupně vedla k tomu, že zájem o léčbu v LNN Nechanice byl menší než poskytovaná kapacita. Narůstalo zastoupení pacientů, kteří nebyli schopni základní program léčby absolvovat a v jejich léčbě musel být modifikován na prodlouženou detoxifikaci s edukací o problematice bez absolvování psychoterapeutického programu, anebo program léčby častěji absolvovali v terapeutické skupině s nejnižším prahem – v tzv. ve skupině psychosociální rehabilitace. Došlo k tomu, že kvalitní a efektivní program léčby závislosti nenacházel dostatek zájemců schopných jej absolvovat. Zhoršení ekonomické bilance odráželo negativní trend i z hlediska hospodaření. Bylo jasné, že jsou nutné změny, které by vedly k redukci režimových pravidel na pouze terapeutická, tj. s přímým vlivem na změnu směrem k abstinenci.

V další fázi řešení tohoto problému se ukázalo, jak je náročné taková režimová pravidla rozpoznat a poté je vyčlenit ze systému propojených souvislostí s odůvodněnými pravidly.

Byl nutný posun od zákazů a příkazů směrem k motivování pacientů konkrétními validními argumenty. Znamená to více času stráveného komunikací s pacienty, nárok na erudici personálu, výzvu a prostor k uplatnění svých profesních kvalit.

LNN Nechanice v Reformě psychiatrické péče setrvává i po ukončení jejích projektů. Filozofie přístupů v adiktologické léčbě v duchu Reformy je plně v souladu s potřebnými změnami ve smyslu zachování nutných režimových pravidel zvyšujících úspěšnost v abstinenci za odstranění samoučelných zákazů a příkazů. LNN Nechanice vypracovala a v ročních intervalech aktualizuje své Transformační plány, poslední je z prosince 2023. Jejich soulad s filozofií Reformy psychiatrické péče reflektují Doporučení Výkonného výboru k Transformačním plánům.

Zapojení do Reformy předcházela návštěva komise hodnotící kvalitu poskytované péče podle Tool Kit-u Quality Rights WHO 8.-9.8.2018. LNN Nechanice (a některé další psychiatrické nemocnice pro léčbu závislosti) vyšla jako jedno nejlépe hodnocené zařízení, nebyla zjištěna žádná závažná zjištění. O

Od 20.8.2018 začal v rámci projektu Deinstitutionalizace pracovat transformační tým. Ve stejném období se LNN zapojila i do projektu Reformy „Kvalita péče“. Jedním z důvodů byl plán spolupráce většiny léčených pro léčbu závislosti v ČR s výstupem nepodkročitelných standardů respektujících specifika a odlišnosti adiktologické problematiky. Především se jedná o zapracování problematiky režimového přístupu, který pro laiky může budit dojem zbytečné přísnosti, i když má léčebný význam a je nezbytný pro zabezpečení prostředí bez dostupnosti návykových látek v léčebně.

Klíčovými tématy, na kterých od podzimu 2018 v rámci Reformy pracujeme, jsou rozšíření možnosti kontaktu s rodinou a blízkými, povolení mobilních telefonů a elektroniky, zjednodušení a zestručnění Terapeutického řádu s odčleněním provozních informací od terapeutických, rozšíření dostupnosti rekondičních pobytů, změna režimu příjmového detoxifikačního oddělení, vytvoření nové dynamické skupiny, zavedení krátkých léčebných programů, rozšíření týmu o adiktologa, vzdělávání personálu, zintenzivnění kontaktů léčebny navenek, zavedení hodnocení kvality péče z pohledu lidských práv, zvyšování soukromí pacientů, agenda stížností. Z provozně technických plánů vyvstala nutnost některých oprav budovy LNN - oprava terasy, výměna oken. Podrobnosti realizovaných změn jsou uvedeny v příložené tabulce.

Od r. 2020 je Transformační plán psychiatrických zařízení schválený Výkonným výborem Reformy podmínkou pro uzavření Memoranda o úhradě psychiatrické péče se zvýhodněním úhrad od zdravotních pojišťoven. Výhodou účast LNN v Reformě je tedy i navýšení úhrad poskytované péče na všech pracovištích PK.

Výkonný výbor Reformy v připomínkách k jednotlivým Transformačním plánům LNN doporučil i další změny v souladu s filozofií Reformy. Především se jedná o transformaci stávající AT ambulance na ambulanci s rozšířenou péčí (ARP) v horizontu několika příštích let, rozšíření multidisciplinárního týmu o 1-3 adiktology, navýšení úvazků lékařů v LNN. Diskutovanou otázkou zůstává doporučení ochranných léčeb v LNN, které z praktického hlediska zařízení naráží na provozní specifika.

V rámci Reformy jsme navázali spolupráci s kolegy propojujícími probíhající změny s potřebami poskytování péče duševně nemocným v regionu. Po dobu trvání příslušných projektů Reformy (2018-2020) jsme úzce spolupracovali s tutorem LNN Nechanice MUDr. Jiřím Dvořáčkem, ředitelem PL Červený Dvůr, který nás inspiroval svými podněty a zkušenostmi. Na krajské úrovni jsme byli v intenzivním kontaktu s krajskou koordinátorkou

reformy v Královéhradeckém kraji (KHK) Mgr. Králíkovou, krajskou koordinátorkou Kvality péče v KHK Bc. Koldinskou a krajským koordinátorem Kvality péče pro Pardubický kraj J. Veselkou MBA. Od roku 2021 do roku 2023 jsem spolupracovali s Mgr. Kučerovou, která nastoupila na nově vzniklou pracovní pozici koordinátorky péče pro duševně nemocné na Krajském úřadu (KÚ) KHK pro zabezpečení kontinuity nastavených procesů i po skončení projektů Reformy. Pravidelně se setkává Koordinační komise reformy v KHK a do r. 2021 i Projektová platforma v KHK. Členové těchto multidisciplinárních komisí spolupracují na tvorbě a aktualizaci sítě služeb pro duševně nemocné v KHK. Členy Koordinační komise jsou zástupci klíčových organizací KHK poskytujících péči duševně nemocným a také zaměstnanci souvisejících odborů KÚ KHK (zdravotní, sociální odbor). Od začátku roku 2024 se do funkce koordinátorky péče pro duševně nemocné na KÚ KHK vrací Mgr. Králíková.

V úvodu Reformy proběhla ve všech psychiatrických nemocnicích včetně LNN pasportizace nemovitého majetku, v LNN to bylo v lednu 2019. LNN Nechanice nemá nadbytečné ani nevyužívané budovy, v dalším průběhu plánováno posouzení potřebných investic do budov LNN. Další fází veřejné zakázky byla Revitalizace psychiatrických nemocnic. Na podzim 2021 se uskutečnila návštěva realizátora veřejné zakázky v LNN a posléze jsme obdrželi předávací protokol.

Červnem 2021 skončil projekt Kvalita péče KA2, závěrečným výstupem je dokument Plán kvality a lidských práv LNN, který je strategickým dokumentem. Projekt Deinstitutionalizace trval do konce roku 2022 za účasti LNN Nechanice.

Nad rámec účasti v projektech Reformy na Psychiatrické klinice od 1.6.2019 multidisciplinárně spolupracujeme s Centrem duševního zdraví (CDZ) Hradec Králové. Lůžková pracoviště PK v případě potřeby akutní péče pečují o klienty CDZ. Taktéž indikované pacienty PK s bydlištěm ve spádu CDZ motivujeme ke spolupráci s CDZ. Navázání takové spolupráce začíná již na hospitalizaci na PK anebo jej zprostředkují naše ambulantní pracoviště. Časně umožňujeme pravidelný kontakt s pracovníky CDZ s informováním o možnostech podpory v domácím prostředí. Po propuštění z akutní péče našim pacientům CDZ zabezpečuje potřebné doléčování, vč. svých terénních služeb s možností docházet za pacienty domů, asistovat jim se sebedeje, správným užíváním medikace, rozpoznat časně příznaky relapsu a přivést je neprodleně k odborníkovi - psychiatrovi či psychologovi CDZ anebo k jinému psychiatrovi pacienta či na psychiatrickou pohotovost na PK.

Účastí v Reformě psychiatrické péče se nám podařilo nastartovat a realizovat změny směrem ke zkvalitnění péče, o kterých jsme v LNN Nechanice přemýšleli již v r. 2016. Reforma nastavila filozofii těchto změn, i po ukončení jejich projektů plánujeme setrvat v procesu jejich kultivování ve prospěch pacientů.

Přehled konkrétních změn uvádíme podrobněji v příložené tabulce:

Tabulka: Kvalitativní změny v Léčebně návykových nemocí Nechanice

Dříve	V současnosti
Zákaz držení mobilního telefonu po celou dobu léčby od počátku vč. pobytu na příjm. oddělení	Umožněno držení mobilního telefonu po celou dobu léčby
Na příjmovém oddělení pouze stabilizace zdrav.stavu a edukativní skupiny se sestrou denně, odklad kontaktu s psychologem a zdrav.sociální pracovníci po překladi na lůžko komunitní péče	Intenzivnější práce s pacienty – nově v prvních dnech kontakt se zdravotně sociální pracovníci, jednou týdně motivační skupina s psychologem s ergoterapeutkou náhled do prostor ergoterapie s prezentací možností práce mj. s hlinou, dřevem, kovy kontakt s abstinujícími pacienty na rekondičních pobytech (dříve zákaz kontaktu s pacienty jiných oddělení) nadále edukační skupiny se sestrou denně
Návštěvy až po 60 dnech pobytu, se složitou administrací a schvalovacím procesem	Rozšíření možnosti návštěv rodinných příslušníků pac.a zjednodušení jejich agendy již po 14ti dnech pobytu v komunitě. Udělení propustky není ničím podmíněno (doposud pohovor s blízkou osobou, se kterou pac. trávil budoucí propustky). 15minutová setkání s rodinou v rámci osobního volna mimo terapeutický program neomezeně po celou dobu léčby. Zrušení dotazníku o průběhu propustky – pacient referuje v rámci terapeutických skupin a rodina může kdykoli kontaktovat ošetřujícího lékaře nebo terapeuta, personál naopak kontaktuje rodinu pacienta vždy jen s jeho vědomím a souhlasem.
Webové stránky ukryté v hierarchii webu Fakultní nemocnice Hradec Králové, s chybějící aktualizací	Úprava webových stránek – zapracovány změny režimu, nové zjednodušené formuláře pro žadatele o léčbu, zpřehlednění kontaktů. Nepovedlo se prosadit zjednodušení nalezení stránek LNN v rámci webu Fakultní nemocnice HK
Zviditelnění LNN Nechanice	Vytištění letáčků o změnách v LNN Nechanice Rozeslání letáčků s dopisy spolupracujícím subjektům Letáčky LNN budou k dispozici na AT konferenci 2024
Terapeutický řád nabobtnal za 20 let na více než 60stránkový, pravidla složitá, formulována zákazy, žádání a schvalování plánovaných aktivit na několika místech (lékař, skupina, komunita, terapeut)...	Zákazy přeformulovány v řádu i přístupu na doporučení, potíže s dodržováním řešeny v terapii Terapeutický řád byl výrazně zkrácen, zpřehledněn a zjednodušen, v současnosti je zlomkem původního rozsahu. Provozní pravidla byla oddělena od léčebných Režimem regulována zůstala pouze nejnужnější pravidla s jednoznačným léčebným vlivem. Byla odstraněna samoúčelná pravidla. Disciplinární

	propuštění vyhrazeno pouze na chování typu fyzické agrese a přinesení návykové látky do léčebny. Rozšířeny možnosti absolvování rekondičních pobytů u abstinujících pacientů (dříve pouze ti co končili řádně a doléčují se ambulantně), snížení bariér (již nepožadujeme zprávu z ambulantního vyšetření)
Terap. řád obsahoval jak provozní informace tak i léčebné	Provozní informace pro pacienty vyňaty z Terap. řádu a vytištěny v přehledné, zestručněné a zjednodušené podobě; rozmístěny na nástěnkách oddělení pro informaci pacientům
Přístup personálu k pacientům byl vždy pomáhající a podporující, ale dodržování pravidel bylo vymáháno Terapeutickým řádem, méně již motivováním pacienta k převzetí osobní zodpovědnosti.	Probíhá + bude potřeba dlouhodobě: diskuze s personálem o transformaci psychiatrické péče, kvalitě péče z pohledu lidských práv a o nutných změnách v přístupu k pacientům ve smyslu zodpovědnosti pacienta za průběh a výsledek léčby
-	Je k dispozici canisterapeutický pes (zlatý retrívr) pro LNN Nechanice, majitelka je zaměstnankyní LNN.

V plánu a zatím neprovedeno:

- ▶ Program pro krátkodobé odvykací pobyty – je připravený obsah, personální obsazení, systém léčby a pozice těchto pacientů v komunitě, plánem spuštění od října 2020

Nedaří se realizovat:

- ▶ Zjištění možností dalšího vzdělávání pacientů v rámci léčby – pro přezkoumání nabídky v regionu bez reálných možností
- ▶ Využití práce dobrovolníků v rámci léčby - nabídky dobrovolnictví z řad studentů VŠ v Hradci Králové, také cestou bývalých pacientů a jejich rodin - zatím bez pozitivní odezvy

Aktualizace 31.3.2024